

“ધણાને મન ઝાડ એટલે લાકડું, ફળ, ચારો કે છાંયો.

પણ ના.

ઝાડ એટલે ગ્રાણવાયુનું કારખાનું, ઝાડ એટલે પ્રદૂષણ નિયંત્રણ,
ઝાડ એટલે પાણીનું પુનરાવર્તન અને બેજ-ઉષ્ણતામાનનું નિયમન,
ઝાડ એટલે કલરવ કરતાં મધુરા પંખીડાઓનું આશ્રયસ્થાન,
ઝાડ એટલે જીવનદાયક ઔષધિ, ઝાડ એટલે ખોરાક નિર્માણ,
ઝાડ એટલે સૂર્યશક્તિનું પદાર્થમાં રૂપાંતર.

ઝાડ પાણી-પવનની ગતિ સોંઠી જમીનનું ધોવાણ અટકાવે,
ઝાડ જમીનનું સર્જન કરે, ઝાડ જમીનને ફળદ્રુપ બનાવે,
ઝાડ વરસાદનું નિયમન કરે,

ઝાડ વરસાદના પાણીને જમીનમાં ઉતારી ભૂગર્ભ જળસંચય વધારે.
ડો. દાસના કહેવા પ્રમાણે એક ઝાડ પોતાના જીવનકાળ દરમિયાન
રૂપિયામાં માપી શકાય તેવી યંદર જાળ સિત્તેર હજારની સેવા આપે છે.
પરંતુ જેની કિંમત રૂપિયામાં આંકી જ ન શકાય એવી ઝાડની સેવા છે -
સુંદરતા, શોભા અને શાંતિની જગતને ભેટ.

વાડાનાં, ફળિયાના, પાદરનાં, રસ્તા-નાહેરની બાજુના,
તળાવની ધાળ પરનાં, શહેરના બાવનાં ઝાડ છાંયો અને ઠંડક આપે છે.
વાતાવરણને શાંત, ખુશનુમા, આહ્લાદક, સુંદર, મનોહર
બનાવી આંખને દારે, મનને ખુશ કરે છે.

ચિત્તને શાંતિ આપે છે. હૃદયમાં કોમળ ઉર્મિઓ જગાડે છે,
આત્માને આનંદ આપે છે.”

હવે કહેવાની જરૂર ખરી કે વૃક્ષને વાવો, અને રક્ષો ?

રાજુ-દીપ્તિ

પરોપકારી ઝાડ

અરવિંદ ગુપ્તા

અનુવાદ : દીપ્તિ-રાજુ

શિશુ મિલાપ, વડોદરા

આ ચોપડીનું
હિન્દીમાં પ્રકાશન
ભારત જ્ઞાન વિજ્ઞાન
સંપત્તિ દ્વારા 'રાષ્ટ્રીય
સાક્ષરતા મિશન'ના
સહયોગથી થયેલું.
જન વાચન આદીલન
હેઠળ પ્રકાશિત આ
ચોપડીઓનો હેતુ
ગામડાંના લોકો અને
ભાણકોમાં વાંચવા -
લખવામાં રસ પેદા
કરવાનો છે.

પરોપકારી ઝાડ : અરવિંદ ગુપ્તા

Pratyaakari Zaidi : Aravind Gupta

શ્રેણી : ગ્રામીણ સ્ત્રીના આધારે

અનુવાદ : દીપ્તિ-રાજ

નિર્વાહકાર : મુરતીમન

ભારત જ્ઞાન વિજ્ઞાન સંપત્તિ

પુસ્તકમળાભાગ અંક : અરવિંદ ગુપ્તા

કાર્યકારી સંપાદક : સંજય કુમાર

રેખાંકન : દુલારી

શેલર ગ્રાફિક્સ : અક્ષરનિર્માણ,

બી.ગ. રોડ, એમ.એલ.

ગુજરાત વિશ્વવિદ્યાલય, અમદાવાદ - ૧૪

મુદ્રક : હિતગજ પ્રિન્ટર્સ, અમદાવાદ.

પ્રકાશન વર્ષ : માર્ચ, ૧૯૯૯

કિંમત : ૫.૦૦ રૂપિયા

પ્રકાશક :

શિલ્પમિલાપ,

૧, શ્રી હરી એપાર્ટમેન્ટ,

એસપ્રેસ હોટલ પાછળ, અલકાપુરી,

વસ્ત્રદરા ૩૮૦૦૧૭

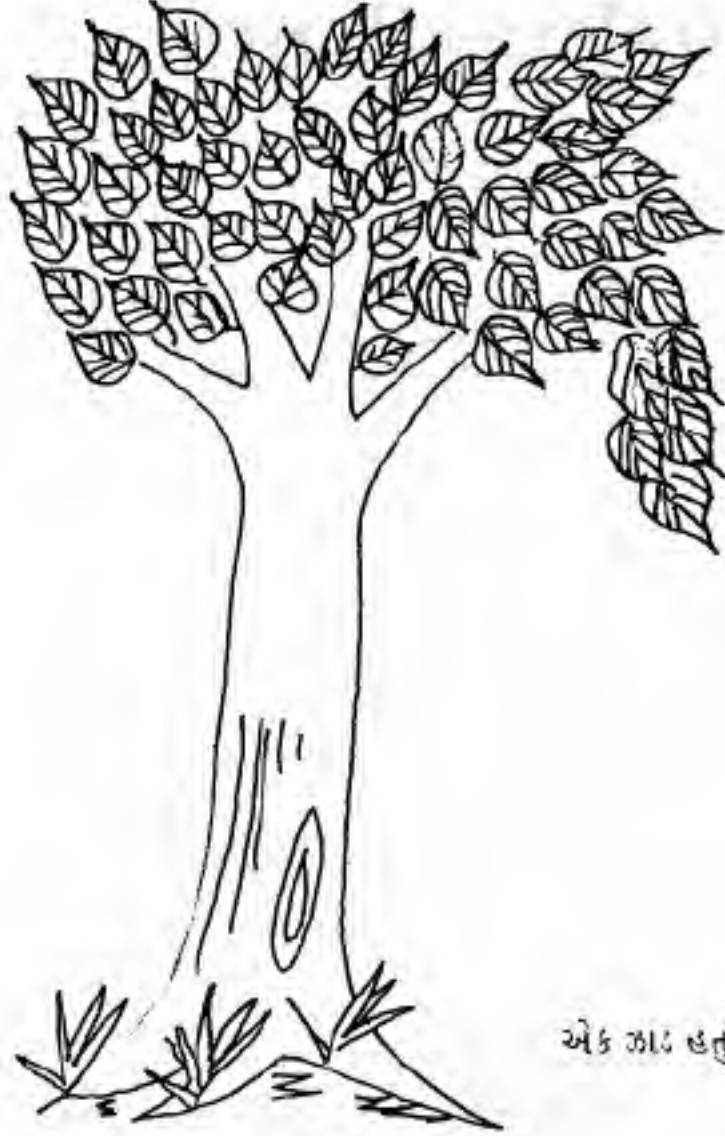
ફોન : ૦૨૨૭ ૩૪૨૫ ૩૮

પરોપકારી ઝાડ

શેલ સિલ્વિરસ્ટાર્ડનના પુસ્તક 'ધ ગિવિંગ ટ્રી'ના આધારે

રજૂઆત : અરવિંદ ગુપ્તા ૦ અનુવાદ : દીપ્તિ-રાજ

એક ઝાડ હતું....

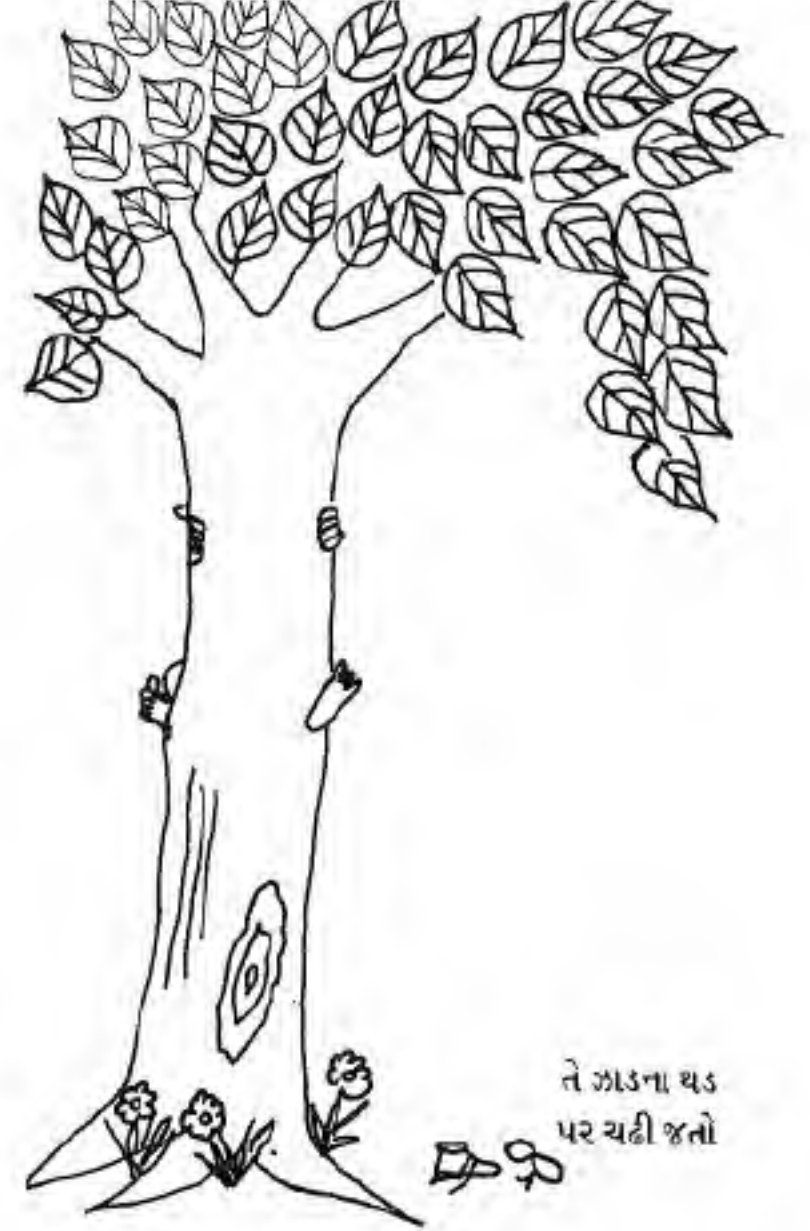
તે
એક નાનકડા બાળકને
ખૂબ ચાહતું હતું.

દરરોજ છીકરો
તેની પાસે
આવતો

અને
ઝાડના પાંદડા
ભેગાં
કરતો.

અને તેની
ડાળીએ
હિંચકતો

અને તેના
ફળ ખાતો

પછી તે
ઝડ સાથે
સંતાકુકડી
રમતો

અને પછી
થાકી જતો
ત્યારે
ઝડની છાયામાં
સુઈ જતો.

કેક

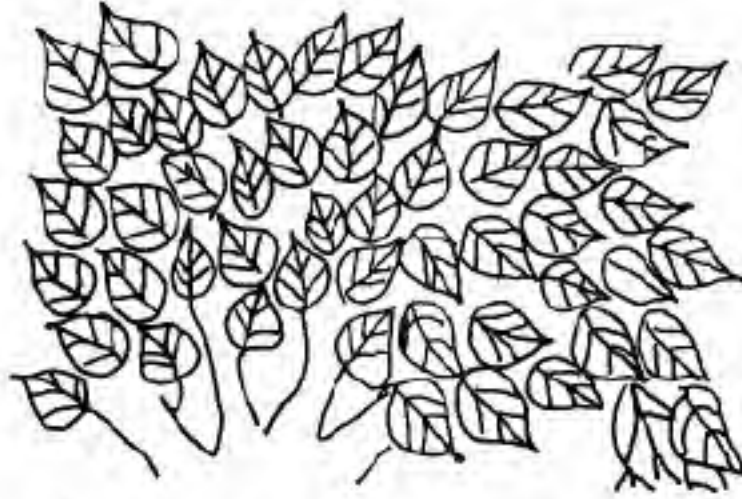

છોકરો પાણી
ઝાડને
ખૂબ ચાહતો હતો.
ઝાડ ખૂબ ખુશ હતું.

પણ સમય વીતતો ગયો

એક દિવસ જ્યારે છોકરો ઝાડ પાસે આવ્યો તો ઝાડ કહે, “બેટા આવ. મારા ચડ પર ચડી અને ડાળીએ ઝૂલ. મારાં ફળ ખા અને મારી છાયામાં રમીને મજા કર!”

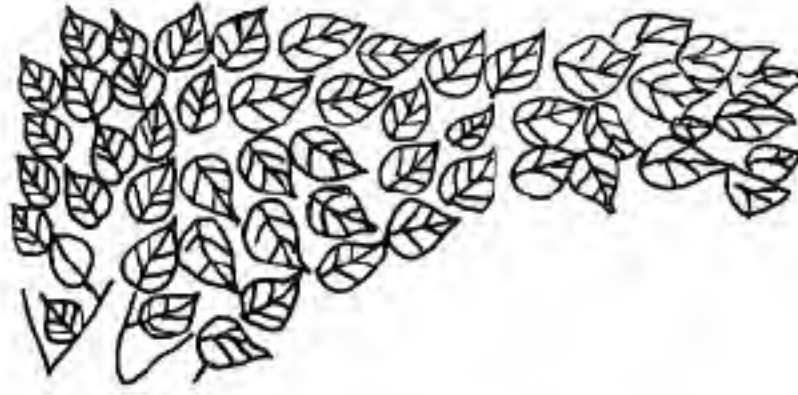
છોકરો કહે, ‘હવે હું મોટો થઈ ગયો છું. હવે કાંઈ મારી ઉંમર ઝાડ પર ચડવાની નથી. હું હવે વસ્તુઓ ખરીદી મજા કરવા માગું છું. મારે થોડા પૈસા જોઈએ છે.

શું તું મને થોડા પૈસા આપી શકે?’

ઝાડ કહે, “મારી પાસે પૈસા તો નથી. મારી પાસે ફક્ત પાન અને ફળ છે. મારા ફળ તોડી લે અને શહેરમાં વેચજે. એનાથી તને પૈસા મળશે અને તું ખુશ થઈ જઈશ.”

છોકરો ઝાડ પર ચડ્યો તેણે ફળ તોડી ભેગા કર્યા અને તેને બજારમાં વેઈ ગયો. ઝાડ ખૂબ ખુશ થયું.

પછી તે છોકરો ઘણાં દિવસો સુધી ન આવ્યો.
 ઝાડને દુઃખ થયું.
 પછી જ્યારે એક દિવસ છોકરો પાછો આવ્યો
 તો ઝાડ ખુશીથી જુમવા લાગ્યું અને કહે,
 “આવ. મારા થડ પર ચડ. મારી ડાળીએ જૂલ.
 અને ખુશ રહે.”
 છોકરો કહે, ‘હવે મારી પાસે ઝાડ પર ચડવાનો
 સમય નથી. મારે એક ઘરની જરૂર છે, જેમાં હું
 સલામત રીતે રહી શકું. મારે એક પત્ની અને
 બાળકો જોઈએ છે અને તેમને માટે ઘર જોઈએ
 છે. શું તું મને એક ઘર આપી શકીશ ?’
 “મારી પાસે તો ઘર નથી.” ઝાડે કહ્યું, “આ
 જંગલ જ મારું ઘર છે પણ તું મારી ડાળીઓ
 કાપીને ઘર બનાવી લે. તેનાથી તને ખુશી થશે.”

ઘેટલે છોકરાએ
 ઝાડની ડાળીઓ કાપી લીધી
 અને પોતાનું ઘર બનાવવા
 તેને કાઢી ગયો.
 ઝાડ ખૂબ ખુશ થયું.

પરંતુ છોકરો ઘણા દિવસો સુધી પાછો ન આવ્યો.
અને તે આવ્યો ત્યારે ઝાડને એટલો બધો આનંદ થયો કે તે બોલી જ
ન શક્યું. “આવ બેટા” તે કહે, “આવ અને રમ.”
‘હું બહુ દુઃખી છું. હવે મારી ઊંમર રમવાની નથી રહી.’ છોકરાએ
કહ્યું, ‘મારે એક હોડી જોઈએ છે જે મને સાત સમુદ્ર પાર લઈ જાય.
શું તું મને એક હોડી આપી શકીશ?’

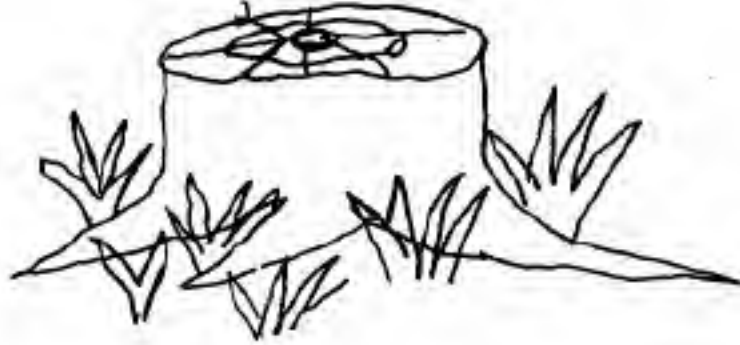
“મારું થડ કાપી લે
અને તેમાંથી હોડી બનાવી લે”
ઝાડે કહ્યું.
“તેનાથી તું સમુદ્ર પાર કરી શકીશ
અને ખુશ રહી શકીશ.”

એટલે છોકરાએ થડ કાપ્યું
તેની હોડી બનાવી
અને સમુદ્ર પાર કરી ગયો.

ઝાડ તો પણ ખુશ હતું...
પણ ખરેખર નહીં.

ઘણાં ઘણાં સમય પછી છોકરો ફરી પાછો આવ્યો.

“માફ કરજે બેટા” ઝાડે કહ્યું.

“હવે મારી પાસે તને આપવા માટે કશું નથી.

મારી પાસે ફળ પણ નથી.”

“મારા દાંત નબળા છે. હવે હું તેનાથી ફળ ખાઈ શકતો નથી’

છોકરાએ કહ્યું.

“મારી ઝળીઓ નથી રહી. જેના પર તું ઝૂલી શકે” ઝાડે કહ્યું.

‘હું ખૂબ થાકેલો છું અને થડ પર ચડવાની મારામાં તકાત પણ નથી.’ છોકરાએ કહ્યું.

ઝડ કહે,
 “હું તને કાંઈક આપવા માગું છું...
 પણ હવે મારી પાસે કાંઈ બચ્યું નથી.
 એક ખાલી હુંડું બચ્યું છે. હું શું આપું?”
 “મારે હવે બહુ કાંઈ જોઈતું પણ નથી.
 ખાલી શાંતિથી આરામ કરવા માટે જગ્યા જોઈએ છે.
 હું ખુબ થાકેલો છું.” છોકરાએ કહ્યું.
 “ઓહો! એમ વાત છે?” ઝડે આનંદમાં આવીને કહ્યું.
 “આવ બેટા, મારા આ હુંડા પર બેસ અને આરામ કર.”
 અને છોકરો હુંડા પર બેસી ગયો.
 અને હવે ઝડ ખૂબ ખુશ થયું.

“એક બાળક - એક ઝડ”

એક ગામ હતું. તેમાં મનુ નામે છોકરો રહે. તેને ગામની પાઠરે આવેલું વડનું ઝડ બહુ ગમે. તડકામાં છાંયો આપે. વરસાદથી ભીંજતા બચાવે. વડવાઈઓ પર હિચકા બચાવ, આંબલી-પીપળી-સંતાકુકરી - થાપો રમાય, વડના ટેટા બચાવ. આવું ઝડ કોને ન ગમે?

એક દિવસ અચાનક કેટલાક માણસો આવ્યા અને તેમણે ઝડને કાપી નાખ્યું. મનુને પારાવાર દુઃખ થયું. ઝડ તેનું પરમ મિત્ર હતું. ઝડ નીચે બેસી તે પંખીઓના ગીત સાંભળતો - હવે તો પંખીઓ પણ રીસાયાં. મનુની આંખમાં આંસુ આવી ગયા. સાંજે તે ભૂખ્યો જ સૂઈ ગયો. તેને ખાવાનું ન ભાવ્યું.

તે રાતે સ્વપ્નમાં વનદેવતા આવ્યા. તેમણે મનુના માથે પ્રેમથી હાથ ફેરવ્યો અને વહલ કર્યું. વનદેવતાએ મનુને કહ્યું, ‘બેટા મનુ રડ નહીં. તમે તો કેટલા બધા બાળકો છો? “એક બાળક એક ઝડ” વાવે તો પણ સરસ ગજનો બગીચો તૈયાર થઈ જાય. પછી તો બસ મજા જ મજા.’ મનુને આનંદ થયો.

બીજે દિવસે સવારે મનુએ સ્વપ્નમાં વનદેવતાએ આપેલા, ‘એક બાળક - એક ઝડ’ સંદેશાની વાત પોતાના ભાઈબંધોને કરી. સૌ સાચીઓ કામે લાગ્યા : અશોક, ભનીયો, નાથીયો, ગીતાડી, જસલી, બાબુડો, બધાએ ભેગા થઈ ખાડા કર્યા, માટી-ખાતર ભર્યા, છોડ રોપ્યા, પાણી પાવું, ગોડ કરી, વાડ કરી, સૌ બાળકો સંપત્તી કામ કરતાં. ઝથડા બંધ થયા. એક બીજાની દાંસ્તી પાકી થઈ. સમયનો સદૃષ્ટિપયોગ થયો. ગામના સૌ રાજી થયા.

બાળઉદ્યાન તૈયાર થઈ ગયો. લીમડો, રાયણ, ગોરસ-આમલી, બોર, ખારેક, પીપળો જાત જાતના ઝડ અને ફુલ છોડા! જાત જાતના રંગબેરંગી પંખી આવ્યા, ગીત મધુરો ગાવા લાગ્યા આનંદ આનંદ થઈ ગયો.

ગામ નંદનવન બન્યું.